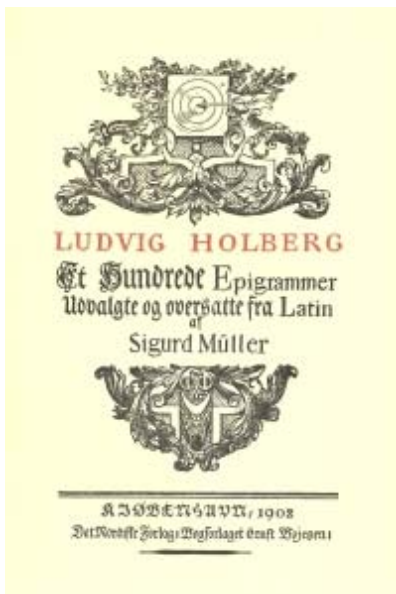

bjoerna.dk [Kultursociolog Bjørn Andersen](mailto:post@bjoerna.dk) post@bjoerna.dk

Ludvig Holberg: Epigrammer

Udvalgte og oversatte fra latin af Sigurd Müller

Version 1.3 - 02.10.2006

En god ven forærede mig for nylig Sigurd Müller's samling af Holberg-epigrammer, der udkom i 1902. Den kan ganske vist købes antikvarisk, og kan findes på nogle biblioteker, men jeg syntes alligevel det var en god idé at få den digitaliseret, dels fordi det drejer sig om Holberg-tekster, dels fordi udvalg og oversættelse er tidstypiske.

Holberg udgav en første udgave af sine epigrammer i 1737, senere skrev han nogle epigrammer med jødisk indhold og endelig udsendte han en samlet ny udgave i 1749; i alt har han skrevet næsten 950 af sådanne latinske fyndord og digte, der er meget forskellige i indhold, dybde og seriøsitet.

Man skal være varsom med at opfatte et specifikt udsagn som dét Holberg mente på det pågældende tidspunkt; nogle af epigrammerne skal kun forstås som en vittighed eller som et »spil på noget« - ikke som en fuldt gennemført tanke, som Holberg stod inde for.

Müller var tydeligvis stærkt præget af sine gode opdragelse, så derfor har han udeladt alle de epigrammer der var »uhøviske« eller frivole. Det er forståeligt når man tager

tidsånden i betragtning, men er ikke nu om stunder en påfaldende god idé, for eftersom det er det eneste sted i forfatterskabet Holberg er »uhøvisk«, er det en hel dimension, Müller skar af Holberg.

Müller har også udeladt alle de mange epigrammer, der ikke havde en tydelig pointe - og alle dem hvor pointen var tæt forbundet med det sprog de var skrevet på, latin.

Han har - indholdsmæssigt - forsøgt at ramme originalen så godt som muligt, men har - af principielle grunde - givet afkald på at ramme Holberg's stil og sprog. Også det er forståeligt, men »halvdelen« af epigrammerne »er« deres form, og den er beskåret noget i Müller's udgave.

En meget dygtig latiner, Christopher Maaløe, der har været medarbejder på »Holberg Ordbog«'en, har også forsøgt sig med epigrammerne; han udgav 50 år senere, i 1955, et udvalg af samme omfang som Müller, men i rimet form og alene derved tydeligt forskellig fra Müller's udgave. Også udvalget er forskelligt, selv om der er overlapninger, for Maaløe har ikke været lige så bange for Holberg's frivoliteter som Müller. Maaløe's udvalg indgår i udvidet form i Billeskov Jansen's 12 binds-udgave (bd. 10), der også kan findes på ADL, se: <http://bjoerna.dk/Holberg/paa-nettet.htm>.

Holberg bliver med rette opfattet som én der bevidst ville skrive på dansk, det gælder komedierne, hans historiske forfatterskab og hans mange essays. **Men han var også én der skrev flere ting på latin**, hvad enten det var fordi han ville skrive for et internationalt publikum, eller fordi han ville øve sig, eftersom han i flere år var professor netop i latin. Af hans latinske værker kan - foruden epigrammerne - især nævnes »Niels Klim« og nogle af levnedsbrevene.

Sigurd Müller blev født 1844 i Snedsted, syd for Thisted, og døde i 1918. Han gik på Roskilde Katedralskole og blev student; først ville han læse medicin, men sprang - efter en længere rejse til Italien med maleren Thorald Læssøe - over til litteratur (æstetik) fra Københavns Universitet; han blev magister og var lærer og avisskribent nogle år inden han blev rektor for Kolding Real- og Latinskole (1886 til 1901). Han var en moderne skoleleder, der forbød prygl, som afskaffede nummeringen af eleverne efter karakterer, og som indførte fællesundervisning af drenge og piger så tidligt som i 1886.

Sigurd Müller skrev mange populærvideenskabelige bøger og artikler - og også en lærebog i litteraturhistorie. Han lagde stor vægt på at formidle sin viden bredt, både når emnet var litteraturen, den nordiske mytologi eller kunsthistorien. Han har skrevet en række kunstnerportrætter til »*Dansk Biografisk Leksikon*«, således om [Theobald Stein](#) (Holbergstatuen ved Det Kongelige Teater) i 1902 og om Bertel Thorvaldsen i 1903.

Sigurd Müller havde fra sine unge år mange kunstner venner; maleren August Jerndorff har malt ham i 1872, se: Kunst Indeks Danmark's side: <http://www.kid.dk/VarkBillede.asp?objectid=2334>. Originalen ejes af Randers Kunstmuseum, <http://www.randers-kunstmuseum.dk/>.

BA, 29.09.2006 - 03.10.2006

Finder du fejl eller mangler, eller er der noget du vil kommentere, så send en mail post@bjoerna.dk

Litteratur:

- F.J. Billeskov Jansen: »*Epigrammatikeren*«, Ejnar Munksgaards Forlag, Kbhvn. 1938. 1' bind af »*Holberg som Epigrammatikker og Essayist*«.
- F.J. Billeskov Jansen's indledning i »*Ludvig Holberg Værker i Tolv Bind*«, bd. 10, Rosenkilde og Bagger, Kbhvn. 1971.

Senere vil følge:

- En oversigt over hvilke epigrammer der kan findes hos hhv Müller og Maaløe.
 - Om Holberg's anvendelse af epigrammerne i »*Moralske Tanker*«.
 - Den latinske udgave af »Müller«'s epigrammer.
-

LUDVIG HOLBERG

Et Hundrede Epigrammer
Udvalgte og oversatte fra Latin

af

Sigurd Müller

Kjøbenhavn, 1902
Det Nordiske Forlag - Bogtrykkeriet Ernst Bojesen

*Til Hr. Professor, Dr. phil. M. CL. GERTZ
med Tak og Hengivenhed*

fra

SIGURD MÜLLER.

»HABENT SUA FATA LIBELLI«. Holbergs latinske Epigrammer er et af de stærkeste Vidnesbyrd om Sandheden af det gamle Ord, der siger, at det tit gaar helt anderledes med Bøger, end nogen paa Forhaand kunde tro. Selv ventede Forfatteren sig utvivlsomt megen Glæde af dem, da han i 1737 lod dem trykke i Leipzig sammen med andre »Opuscula Latina«, og da de i 1749 udkom i andet forøgede Oplag; i alt Fald satte han stor Pris paa disse Smaadigte, som han havde udarbejdet med Omhu, og om hvilke han siger, at de har kostet ham mere Umag, end noget af hans andre Skrifter. Intet har imidlertid, tilføjer han, »importeret ham mindre«, givet ham ringere Indtægt, end de latinske Epigrammer, og efter hans Død blev de først udgivne paa ny i 1863, da en norsk Pseudonym, Jens Justesen (dvs. C. Muller), lod dem trykke med en Oversættelse af fænomenal Slethed. I Danmark er der hidtil aldrig adkommet nogen Oversættelse af dem, naar man da ikke vil regne de faa Brudstykker, G. Rode i sin Tid kar fordansket i sin Udgave af de »Moralske Tanker«, der jo netop er skrevne som »Forklaring over nogle af de latinske Epigrammata.« Endnu mærkeligere er det, at vore Litteraturhistorikere har vist dem saa ringe Opmærksomhed; N. M. Petersen omtaler dem ganske kort i sit store Værk, P. Hansen og G. Brandes nævner dem næppe. Særlig mærkeligt, da mange af Epigrammerne i Virkeligheden har ikke ringe Værd, dels som Udtalelser, der kaster Lys over Holbergs Personlighed og Livssyn, dels i Kraft af det Vid, hvorefter de bæres.

At prøve paa at oversætte dem alle til Hobe — der er i det hele 934 — vilde imidlertid af flere Grunde være ganske meningsløst; stort flere end de hundrede, der her er gengivne, er

der næppe Grund til at inklade sig med. Sagen er den, at en stor Mængde af Epigrammerne er ganske blottede for »Pointe« og ude af Stand til at interessere ved andet end ved sund Tanke, som Holberg anden Steds har givet et fyldigere Udtryk. Andre er saa uhøviske, at der ikke findes noget blot nogenlunde tilsvarende dertil i Holbergs danske Skrifter, atter andre, og det ikke saa faa, er absolut uoversættelige, fordi de er byggede paa Grundlag af latinske Ords Dobbeltbetydning eller Lydlighed, hvortil der ikke findes noget tilsvarende i det danske Sprog. Altsaa, der er god Grund til at nøjes med et lille Udvalg. Forhaabenligt vil det, som her forelægges, af de kyndige findes tilstrækkelig rigt og mangesidigt til at give en Forestilling om, hvad Holberg betyder som Epigramdigter. For de allerfleste vil disse gamle Sager i alt Fald være noget nyt.

Med Hensyn til Oversættelsen er der fra min Side kun at sige, at jeg — som vel for øvrigt enhver let vil kunne se — ikke har søgt at efterligne Holbergs Stil og Sprog. Det vilde vel ikke have været synderlig vanskeligt her at lave en »Pastiche«, men saadanne Sager er dog altid af tvivlsom Værd og kommer endog let til at virke i modsat Retning af den tilsigtede — som usmageligt Pikanteri.

S. M.

Gravskrift over Tordenskjold.

HER Sarkofagen blev Gemme for ham, der var Nordhavets Ære,
Danskernes Glæde og Pryd, — ak, men hvor stakket en Stund!
Helten, som jærnhaard Parcen rev bort i hans blomstrende Alder;
Skuffet af Sejrenes Tal har hun for Olding ham holdt.

I, 2.

Tordenskjold.

Livet til Lands og til Vands paa Spil vor Tordenskjold satte,
Satte til sidst overstyr Livet ved Spillerens Svig.

I, 14.

Til en Tjener, der altid siger, at hans Herre ikke er hjemme.

Banker jeg paa, saa bander du paa, at din Husbond er gaaet;
Nys jeg i Vinduet saa' Hov'det — er ude han selv?
Sært, at hans Krop er i Byen, naar dog hans Hoved er hjemme;
Bed ham at tage det med, Jens, naar igen han gaar ud!

I, 17.

Aar 1721 grundede Kong Frederik den Fjerde 240 Skoler.

Intet af alt, hvad Cyrus har gjort, og hvad Cæsar har øvet,
Er der, som ligne jeg ret tør med Kong Frederiks Daad;
Andre kan nævne og prise i Sang dine glimrende Sejre;
Kirker og Skoler du gav; derfor jeg synger din Lov.

I, 26.

Til Digteren, om en ubillig Kritiker.

Søren slaar løs med sin beske Kritik; uretfærdigt han dømmes;
Hver Gang du skriver en Bog, straks skal han rakke den ned.
Hvad du skal gøre derved? — Skriv væk, min kære Johannes;
Skriv, til han revner af Harm, sprækker af Galde og Nid!

I, 42.

Drukkendidrik.

Diderik drikker sig aldrig en Dram, naar da ej han er daarlig;
Men da han aldrig er frisk, drikke bestandig han maa.

I, 52.

Til den, som følger mange Lægers Hjælp.

Ej du behøver af Læger en Skok; du har nok i en enkelt;
Tag Doktor Simon — til Vejrs alt har han Tusinder sendt.
Dog, det kan være, at helst du vil dø som en Kæmpe, der falder.
Herligst og skønnest, saafremt fældet af mange han dør.

I, 57.

Forberedelse til Sønnen.

For at en Bøn skal til Gavns have Fynd, maa den hvile paa Anger;
Derfor han synder til Gavns, førend han knæler til Bøn.

I, 65.

Gud.

Aldrig den sunde Fornuft faar Kraft til at fatte, hvad Gud er;
Kun af hans Gerninger grant ser vi, der lever en Gud.
Aldrig den blinde ved Ildstedet ser den lysende Flamme;
Dog, hvis dens Varme ham naar, mærker han nok, den er til.

I, 100.

Hvad jeg har lært.

Spørger du mig om det bedste, jeg vandt ved min ivrigste Granskning,
Faar du til Svar: at jeg véd sikkert, at intet jeg véd.

I, 114.

Selvkritik.

Vid dog, min Ven, at den eneste Vej, som dig fører til Visdom,
Er, at du først gør dig klart, hvad du dog er for et Fæ.

I, 115.

Sandhedssøgeren.

Vismand kalder alene jeg ham, der mod Visdommen higer;
Taabe er Manden, som tror alt, at han fundet den har.

I, 128.

Lær at leve, lær at dø.

Helt bør et Menneske bruge sit Liv til at lære at leve;
Helt bør han bruge sit Liv, Ven, til at lære at dø.

I, 135.

Enden god, alting godt.

Skifter i Sorger mig Natten med Dag - jeg skal ænse det føje,
Dersom kun den bliver sød, Natten, der kommer til sidst.

I, 155.

Mars og Venus.

Ej det mig undrer, at Elskov og Krig al Jorderig hærger:
Jordkloden har jo sin Plads midt mellem Venus og Mars.

I, 156.

Det absolute Vacuum.

Findes der vel bogstaveligt talt i Naturen et tomt Rum?
Jens maatte sande det nys, da han sin Pung lukked op.

I, 166.

En fordrukken Kone.

»Maane« din Hustru du kalder, fordi hun — som Maanen fra Solen —
Laaner sit Lys fra sin Mand, lydig i ydmyge Kaar.
Muligt det er, at din Maren i meget kan ligned ved Maanen;
Forskellen synes dog klar: Den, at hun altid er fuld.

I, 172.

For lidt og for meget fordærver alting.

Taabeligt er det at tro paa enhver — galt ingen at tro paa;
Kønnest unægtelig hint, næppe det tryggeste dog.

I, 180.

Kan man aldrig give, hvad man ikke selv har?.

»Ej kan du give mig«, siger man, »Ting, som ikke du selv har«!
— Ikke en Lussing jeg har; dog vil jeg give dig en.

I, 194

Han med Hornene.

Væbnet og rustet til standende Strid er Corfitz bestandig:
Fattes ham Vaaben af Staal, har han jo dog sine Horn.

I, 200.

Den, som lever vel, dør aldrig ilde.

Ven, om du tidligt skal dø eller sent, har kun lidet at sige,
Meget, om Døden er skøn, eller om skændig den er.

I, 207.

Til Natvægteren.

Vægter, jeg beder, hold op med i Sang at ønske Godnat mig;
Synger du, vaagner jeg straks; tier du, sover jeg ind.

II, 4.

De græske Helte, som vilde hævne Helenas Rov, blev selv Hanrejer.

Kun for at hævne, hvad Paris forbrød, Achæerne alle
Væbned sig; Hellas i Brand kom for en Hanreders Skyld.
Panden for Helenas Skyld — den Mær! — de mod Priami Mure
Rendte, mens Konerne flinkt laved til Panderne Horn.

II, 11.

Indbildt syg.

Ler du ad Kasper, som altid gaar om og sig holder for dødssyg?
Husk, det er ogsaa en Sot altid at tro, man er syg.

II, 30.

St. Noah.

Simon, for dig blandt de hellige størst er den herlige Noah,
Gubben, der Menneskens Slægt skænkede den liflige Vin.

II, 31

Theologernes Vrede.

Dersom med Fejde en ret Theolog vil mig true, Filippus,
Beder jeg fluks om Pardon bleg og med ynkelig Røst;
Mindre jeg frygter en stridhaaret Hund end den helliges Stridslyst;
Selv naar han Uret mig gør, lader jeg, som han har Ret.

II, 50.

Knibskhed.

Hører hun bare, at Amor bli'r nævnt, vil hun sikkerligt rødme;
Ingen dog kender som hun Amor og alle hans Kneb.

II, 53.

Størst blandt Fyrster er Fredsfyrsten.

Sikkert har Gallernes Ludvig fortjent sig sit Tilnavn »den Store«;
Krigene, som han har ført, Ret kan ham give dertil.
Vældig han var; dog større endnu havde sikkert han været,
Dersom han aldrig til Strid ud havde draget sit Sværd.
Størst er en Konge, som bringer i Flor ved sin kloge Regering
Handel og Videnskab, Kunst, Retfærd og levende Tro.

II, 61.

Klæder skaber Manden.

Ej bør du Valdemar laste, fordi han i glimrende Klæder
Stoltelig spanker omkring; viseligt handler han just:
Husk, man forgylder jo aldrig Guld, men de slette Metaller;
Prægtige Klæder kan tit gøre en Mand af et Bæst.

II, 62.

Frænde er Frænde værst.

»Frænde bestandig er Frænderne værst« — det maatte du sande,
Da du af Væggelus flaaet maatte staa op af din Seng.

II, 79.

Kulsviertro.

Altid Emanuel blindt hen tror, hvad af Godtfolk i Byen
Tros, og han kaldes til Tak sanddru og »troende« Mand.
Du, Theodorus, vil grunde din Tro paa, hvad selv du har prøvet,
Derfor en Kætter du er, Høvding for Løgnernes Flok.
Saaledes ser man, hvad Frugt og hvad Høst der kan vindes ved Tænkning;
Navnet af Kætter den gi'r og af en ryggesløs Krop.
Tryggere lever vel den sit Liv, som ej gider tænke;
»Hellig« han kaldes — og det ene, fordi han er dorsk.

II, 85.

Gabesympati.

Gaber der en, vil flere der straks sætte i med at gabe —
Gabes med Dogmer der op, straks vil der gabes i Kor.

II, 88.

Dømmesyge.

Jøden og Tyrken fordømmer du strengt; men husk, at du dømmes
Folk, som fik Troen til Arv enten ved Byrd eller Stavn.
Selv var du Jøde, saafremt af Hebræernes Rod du var runden,
Tyrk, min Andreas, i Fald fostret du var i Byzanz.
Mængden bestandig er ivrig til sligt, som Erfaringen viser,
Du for »den dømmende Sot« dog burde holde dig fri.
Hint kan du trygt skyde ind under Guds, den retfærdiges Domsmagt;
Aldrig den evige Gud retter sin Dom efter vor.

II, 90.

Den vægtige Taler.

Hver Gang den tykke Kristoffer staar op for at sige sin Mening,
Skønner jeg straks, hvad det er rigtig at tale »med Vægt«.

II, 107.

Tykhovedet - tyndhovedet.

Tykhov'det, siger du, Jørgen, jeg er. Nu vel, lad saa være!
Hvad du i Hovedet har, kalder til Gængæld jeg tyndt.

II, 118.

Den sikre Velynder.

Aldrig var nogen saa hadet paa Jord, at han ingen behaged. —

Rasmus? — Jo, én har ham kær: sikkert han elsker sig selv.

II, 53.

Affektionsværdi.

Sager der gives, paa hvilke man ej kan sætte en fast Pris;
Større og mindre Begær gør, at de skifter Værdi.
Saaledes var der vel Folk, der en Formue bød for Birgitte;
Jøden paa Hjørnet en Mark næppe dog for hende gav.

[Slutningen lidt frit oversat; SM] II, 154.

Hollands Tilblivelse.

Al Ting Vor Herre har skabt — kun Holland har ikke han dannet;
Kysten, som hegner det ind, skabte Bataverne selv.

II, 159.

Titulær Professor.

Bøgernes Titler han læser med Flid, og dermed han nøjes;
Saadan Professor han bli'r — rigtignok kun titulær.

III, 3.

Den dyrt betalte Gave.

Haren, du sendte mig, faar jeg til Købs og ej til Foræring;
Gaver, som den, gør Besvær, tvinger til Gengæld mig kun.
Saadan du skænker, at bliver du ved, da kan jeg forsikre,
At jeg om lidt bliver læns, intet kan give igen.
Lægger jeg sammen, hvad medgaar til Fragt, til Accise og Budløn,
Bliver det skænkede Dyr vistnok mig noget for dyrt.

III, 4.

Den smukke Butiksjomfru.

Tosse, din yndige Datter befol du at passe Butiken,
Hun, hvis fortryllende Smil lokker fra Øje og Mund.
Var jeg en Røver, jeg vogted mig vel for at rane fra Disken.
Hellere Vogtersken selv ud af Butiken jeg stjal.

III, 8.

Den bedste Taler.

Simon, du spørger mig, hvem der bør kaldes den ypperste Taler:
Visselig den, i hvis Liv Gerning og Tale er ét.

III, 15.

Teori og Praksis.

Herman, som lastede alle i Flæng og var Byraadets Svøbe,
Borgerne — taabeligt nok! — valgte i Byraadet ind.
Spot og Spe: Man ventede sig Korn, men høstede Avner;
Klog var paa al Ting han før — nu han paa intet er klog.

III, 17.

Digter og Stodder.

Digteren er en Slags Gud, hvis Dragt er skiden og laset,
En, hvis elendige Skind hænger om Knoglerne løst.
Citharen, som af Apollo han fik, giver intet til Føden,
Herlig, navnkundig han er — snavset og usel dertil.
Altid en Krans og tit et Par Horn maa han bære paa Panden,
Han, hvem Sangguden kun Bægeret fylder med Vand.
Aldrig den lavrbærkronede Mand faar Vin af Apollo,
Nej, — Advokater, for dem skænkes den liflige Drik.

III, 18.

Tvivlsom Vinding.

Peter, du finder det sært, at Johan er saa fattig og nøgen,
Skønt han var heldig og syv Sager for Domstolen vandt.
Netop de vundne Processer det er, som har gjort ham til Stodder;
»Tingstuden« tjente derved; selv blev han artigt klædt af.

III, 22.

Den ægte Theolog.

Læge med Rette vi kalder kun den, som kan Saarene hele,
Aldrig vel ham, der om Saar blot har i Bøgerne læst.
Maler af Rang er Manden, som ej blot Kunsten docerer,
Men som Parrhasii Kunst virksomt at øve formaar.
Saaledes og i de hellige Ting er den bedste af alle
Han, som kan vise os Vej ikke ved Ord, men ved Liv.

III, 26.

Zeloten.

Efter dit Ønske jeg gi'r et Portræt af den nidkære Justus:
Stærk er til visse hans Tro, ogsaa hans Hovmod er stærkt.
Alle han stævner til Doms, og han dømmes dem selv og fordømmer;
Hver, som ej deler hans Tro, kalder ugudelig han.
Ingen som han Guds lønligste Raad har fattet til fulde,
Guddommen kender han grant lige fra Hoved til Fod.
Alt, hvad vor Gud har besluttet, han véd, og han kender hans Vilje,
Véd, hvad han virker, og véd alt, hvad i Sinde han har.
Himmerigsporten han stænger for hver, som ikke er enig
Med ham; Vor Herre til Trods spaar han ham frygtelig Straf.
Borgerlig Øvrighed hidser han op mod de vildfarne Stakler,
Dem, som det lykkedes ej Tanken at lægge i Baand.
Siger du: »Vis mig den Fuldmagt en Gang, som Gud har dig givet«,
Svarer han arrig i Hu: »Alle skal mene, som jeg«!
Ret som om alt, hvad han byde os vil, var Guds egen Befaling,
Ret som af alle kun han ejede Sjæl og Fornuft.
Altsaa: vi andre med velberaadt Hu til Helvede vandrer,
Eller vi kommer derhen gennem Vankundigheds Nat.

III, 29.

Om ham, der skriver Gravvers.

Aldrig var nogen vel mer liberal end Digteren Simon:
Onde og gode i Flæng lukker i Himlen han ind.
Hver, som er død, vil han rose paa Vers, naar man gi'r ham en Krone;
Dersom man giver ham tre, gør han ham straks til en Gud.
Siden han altsaa kan blot ved et Vers lukke ind os i Himlen,
Kaldes med Føje han maa Portner ved Himmerigs Dør.
Portneren skulde dog ta' sig i Agt: naar for alle han aabner
Døren, saa kniber det vist med at faa Plads til ham selv.

III, 30.

Halvvejs gift.

Anna, til Lykke som halvvejs gift: Naar Rasmus du elsker,
Mangler det halve jo kun — det, at han elsker igen.

III, 34.

Den hellige Tyveknægt.

Svært skal det være »at søbe sin Kaal og at blæse tillige«;
Hvad der er lige saa svært, Skrædderen Martin formaar.
Salmer han synger, mens Stumper han skærer til »Djævelens Skuffe«,
Ivrig i Lovsang til Gud, ivrig tillige som Tyv.

III, 35.

Ære være Bonden.

Højlig vi hædrer de høje, som Markernes Grøde fortærer;
Markernes Grøde os gi'r Bonden — Foragt er hans Løn!

III, 39.

Gaar Menneskeslægten ned ad Bakke?.

Længe man drøfted med Iver og Kraft, min Thomas, det Spørgsmaal:
Bliver vel Menneskens Slægt værre, som Aarene gaar?
Sagtens de fleste vil prise den Tid, som svandt, og er sikre
Paa, at i Fædrenes Old syndedes mindre end nu.
Nej dog; Folk var vel slemme tilforn, og endnu er de slemme;
Stadig der syndes, om end ikke paa samme Manér.
Synderne vist er de samme som før, men nu faar de Fernis
Vi er jo pænere Folk, al Ting vi driver med Smag.

III, 41.

Adelsmand og Sjælsadel.

Adles en Mand, straks skifter han Navn. Tidt var det vel bedre,
Dersom han skiftede Sind, adled det arvede Navn.

III, 44.

Menneskets Liv.

Ak, hvor dog Livet af Jammer er fuldt, min kæreste Jørgen!
Alle med Skrig og med Graad træder i Verden vi ind.
Knap er vi vænte fra Moderens Bryst, der os nærer som spæde,
Førend fra Hjemmet vi bort sendes til Ris og til Hug,
Førend vi gives en Lærer i Vold, som er haard mod os Stakler,
Manden, hvis Skældsord og Slag rammer som Torden og Lyn.
Regler og Gloser han banker os ind, men kun lidet det gavner;
Tror du en Styver man faar skænket, fordi man er lærd?
Kommer saa Lønnen omsider — ja, saa er vi blevne saa gamle,
At vi fra Jordlivets Lyst vender med Afsky os bort.
Altsaa, mens Maven er ung, maa vi høre, hvor Tarmene skriger,
Siden, naar Maden vi har, er Appetiten forbi.
Enden bli'r den, at saa vist som vi holdt vort Indtog i Verden
Grædende, gaar vi vor Vej atter med Suk og med Graad.

III,46.

Forskellig Ernæring.

Okser sig nærer af Græs, mens Hestene næres af Havre,
Krigeren lever af Krig, Lægen af Saar og af Sot.
Mundtøjet skaffer en Lovtrækker Mad, og Saksen en Skrædder.
Digterne ene faar Liv af et forfængeligt Haab.

III, 50.

Den lyse og den mørke Gudsfrygt.

Gud bliver paakaldt af Søren med Graad, men af Anders med Jubel;
Søren har Frygt for sin Gud, Anders i Gudsfrygt er glad.

III, 60.

Udyr.

Føres til Hoppen en Æselshingst hen, Resultatet vil blive,
Ved man, et Muldyr, hvis Form hverken er dit eller dat.
Særere dog, nederdrægtigst af alt er dog Bæstet, som fødes,
Slutter med Taabelighed Trosfanatismen en Pagt.

III, 72.

Til Ateisten.

Siger Du: Leved i Sandhed en Gud, var der ej noget ondt til —
Svarer jeg: Uden en Gud fandtes der ej noget godt.

III, 78.

Dagdriverens Forsvar.

Tiden fordriver jeg; sikkert vil mig den til Gengæld fordrive;
Tiden ihjel vil jeg slaa, inden den slaar mig ihjel.

III, 94.

Børn og Bøger.

Hvad er det bedste: at avle sig Børn eller drive paa Bogavl?
Sig mig, hvorles man mest fremmer sit Fædrelands Tarv?
— Svar: Det er nyttigt at gøre en Bog; gøre Børn er nødvendigt;
Gør da det ene med Flid; ej dog det andet forsøm!

III, 102.

Lægen.

Vandrer du Kirkegaardslaagen forbi, maa du skjule dit Ansigt.
Læge, du frygter maaske for Patienternes Hævn?

III, 102.

Faarehyrde - Sjælehyrde.

»Pastor« er Hyrdens Navn paa Latin. Han Faarene klipper;
Derfor jeg tænker, en Præst stedse »Hr. Pastor« bli'r kaldt.

III, 108.

Slette Omvendelsesmidler.

Dersom du prøver at bringe med Prygl en Kætter paa ret Vej,
Er du som Manden, der helst stopper et Hul med Logik.

III, 126.

Gaven.

Gaven skal glemmes — og huskes den skal: Af Giveren glemmes
Bør den, men huskes den bør altid af den, som den fik.

III, 127.

Tak din Skaber.

Taabe er den, som er vigtig af Sjæls og af Legemets Gaver,
Ingen skal prale med det, som han af Forsynet fik.
Intet den skabte kan tjene til Pris: det er alt fra vor Skaber;
Alt, hvad dig pryder, du fik uden at vinde det selv.

III, 128.

Evig Lykke.

Intet paa Jorden der er, som den sande Lyksalighed sikrer,
Intet, der skænke os kan Lykke, som ret varer ved;
Pengene giver den ej, ikke heller den jordiske Ære,
Ikke den stoiske Dyd eller den stoiske Ro.
Et kun jeg ved, der kan vise mig Vej til den varige Glæde;
Haab om et hinsidigt Liv; al Ting for Resten er Tant.

III, 130.

Det gode og det bedste.

Vist er det stort, naar med Ro man kan se sin Død under Øjne,
Større dog hele sit Liv gaa ad den snorlige Vej.

III, 131.

Verdens Undergang.

»Jorden skal sikkert i Morgen forgaa,« blev der spaaet;
men Matrosen Sagde: »Hvad rager det mig? Vi gaar i Nat under Sejl.«

IV, 3.

Forbuden Frugt smager bedst.

Undres du paa, at saa nødigt man vil efter Loven sig rette,
Medens man søger med Lyst det, som er Uret og skævt?
— Dersom det lagdes paa Lars som en Pligt at snorke i fjorten
Timer paa Rad, stod han op, længe før Dagen brød frem.
Hvis det til Jesper blev sagt, det var skønt og ædelt at lyve,
Skulde paa Jorden der knap findes saa sanddru en Mand.
Altsaa du undre dig ikke. Hver Lov blev jo til for at brydes;
Kun, hvad der er os forbudt, smager os Menesker sødt.

IV, 20.

Æresbevisninger.

Hvor kan det synes dig sælsomt, at Rang og Titler man skænker
Tosser og Slubberter helst? Tingen er tydelig nok:
Kain, den Usling, jo fik sig »fra højere Steder« et Stempel:
Aldrig man gi'r Medicin uden til den, som er syg.

IV, 28.

Den aldrig overvundne.

For at bevare sit Rygte som den, der end aldrig blev slagen,
Løber han altid sin Vej, førend der blæses til Kamp.

IV, 36.

Haardføre Dommere.

Er det saa sært, at den skaldede Dommer tør sidde i Retten
Nu i den koldeste Tid uden at bære Kalot.
Særere tykkes mig dog, at du, som jo ogsaa er Dommer,
Hoved saa lidt som Kalot bærer, hvor koldt det end er!

IV, 55.

Af intet kommer intet.

Ikke det altid slaar til, at af intet kommer der intet:
Du blev Minister - saa blev noget der dog af et Nul.

IV, 56.

Det sikre Lægemiddel.

Altid du roser Kinin som det sikreste Middel mod Feber,
Mener, at bruger man den, sikkert man komme sig skal.
Doktor Bombastus har fundet et Raad som er mere ufejlbart:
Slaa Patienten ihjel, saa siger Feberen Pas.

IV, 64.

Borgmesteren i Barselnød.

Stakkels Borgmester, han pines saa slemt af Smerte i Hov'det!
Hvad mon, naar Ende det ta'r, ud der skal komme deraf?
Næppe jeg tror, han føder som Zevs en rustet Athene,
Snarere bli'r det en Mus, eller han »kælver« maaske.

IV, 67.

Digteren om sig selv.

Sjældent jeg glæder mig selv, men jeg tit mine Venner fornøjer,
Latteren kalder jeg frem, medens mit Hjerte er tungt.
Mange Komedier skrive jeg kan og de artigste Digte,
Byen med liflig Musik ogsaa fornøjer jeg tit.
Medens jeg let bringer Folk til at le, er mig Latteren nægtet,
Munterhed skabes, men kun ej i den skabendes Bryst.

[Byen med liflig Musik ogsaa fornøjer jeg tit. Her tænkes paa de musikalske Aftenunderholdninger i Digterens Hus, SM]. IV, 68.

Han giftede sig med sin arrige Vaskerkone.

Forhen hun vasked dit Linned, men nu, hun er bleven din Kone,
Tror jeg, at vaske hun vil og dine Øren, min Ven!

IV, 76.

Lægens Magt.

Ej staar det altid i Huslægens Magt at rejse den syge,
Dog kan han sørge derfor, at han i Hast rejser af.

IV, 87.

Plautus og Terentius.

Nydeligt skriver Terentius Vers, og han passer paa Formen,
Selv jeg til Mønster ham ta'r, naar jeg Komedier gør.
Plautus er mindre korrekt, men hans Lune er visselig større,
Følge hans Fodspor i alt hverken jeg vil eller kan.
Plautus beundre vi maa, men Terents kan vi vanskeligt laste,
Denne har næppe en Plet, hin for det flade er fri.
Men, som jeg ynder langt mer en Skov end en pyntelig Have,
Plautus vil frem for Terents altid jeg nævne som stor.

IV, 109.

Konservativ og radikal.

Altid du synger det ældgamles Pris, men din Broder det nyes;
Begge vel Uret har og i det selvsamme Maal:
Taabe er den, som vil straks gribe til, naar det nye os bydes.
Taabe er den, som vil sidst trampe i udslidte Spor.

IV, 122.

Tungsind og Fromhed.

Tror du, at Tungsind er altid et Tegn paa den dybeste Guds frygt?
Tror du, den fører dig trygt ad Saliggørelsens Vej?
Sikkert du fejler, thi Forskel der er dog paa Mismod og Fromhed,
Forskel paa nagende Nid og paa et alvorsfuldt Sind,
Forskel paa stærkt og vildt, som paa Had og brændende Harme.
Fromhed, der frydes i Lys, er det som tækkes vor Gud.

IV, 168

Til den, som for onde Varsler i alt usædvanligt.

Er du saa stærkt af din Overtro fyldt, at du skælver og bæver,
Hvergang du ser, hvad du ej forhen i Livet har set?
Jærtegn du troede, det var, da en Snog om din Stok havde snoet sig;
Værre det var, om din Stok havde sig snoet om en Snog.

IV, 175.

Den, der sover, synder ikke.

Aldrig man kendte en Mand, der som Kasper var ræd for at synde:
Altid han sover; han ved, sovende synder man ej.

V, 14.

Den unge Rangsperson.

Dejligt at se saa betitlet dig alt, da du kun er en Spædkalv.
Tænk dog, hvor højt du en Gang naar som en fuldvoksen Stud!

V, 22.

Aagerkarlens Testamente.

Penge til kirkeligt Brug han gavmildt testamenterer;
Hvad han fra Mennesker snød, giver han nu til sin Gud.

V, 40.

Damernes Pris.

Ligne ved Markernes Liljer vi kan fuldt vel vore Damer:
Aldrig de spinder og syr; prægtig er dog deres Dragt.

V, 13.

Til Spillemanden, der slog sin Kone ihjel.

Orfevs sin Lyra med Plekteren slog saa fra Orkus hans Viv steg.
Konen med Næven du slog, saa hun til Orkus sank ned.

VI, 13.

Rig og fattig.

Tiggeren skiller sig ofte kun lidt fra den rige; jeg véd at
Asmus, den Stodder sig rig drømmer hver eneste Nat;
Medens den rige Kassander hver Nat i de rædsomste Drømme
Tror, at han spiller Fallit, pines af Sult og af Kuld.
Sig mig, hvad Forskel er der vel da? De har det omtrent ens:
Denne om Dagen er glad; hin er lyksalig ved Nat.

VI, 16.

De troende i Kamp.

Menneskens Børn til den yderste Dag vil om Trossager kævles,

Skønt i de levendes Bryst sjældent der lever en Tro.

VI, 33.

Slaaende Beviser.

Kan du din Modstander ikke med Ord og med Grunde besejre,
Kæmper med Næverne du, sejrer med Hug og med Slag;
»Slaaende« altsaa maa kaldes for sand dine Kampargumenter;
Undskyld, at derfor jeg ej møde dig vil til Disput.

VI, 35.

Bøn og Vane.

Siden du ikkun vil holde din Bøn paa de fastsatte Tider,
Siden du raaber til Gud, efter som Klokkerne slaar,
Maa jeg vel tænke, at ikke din Sjæl, men at Vanen til Bønnen
Driver dig, saa du til Gud gaar som et optrukket Ur.

VI, 36.

Synd og Bøn.

Stadig du synder, min troende Ven, og du beder bestandig;
Godt, hvis du bedred dit Liv, selv om lidt mindre du bad.

VI, 37.

Vantroens Fanatikere.

Lastes bør den, som i Blinde gaar frem og som raser i Troen;
Mere den daarlige Mand, som i sin Vantro er vild.
Hin vil dog prøve at frelse min Sjæl, mens han Legemet døder,
Denne vil lokke, men dog intet han love os kan.
Den, som fra Troen vil true, er lig med en Spiller, som hidsig
Bli'r ved et Spil, hvor der ej spilles om ringeste Hvid.

VI, 45.

To Slags Præster.

Hellige Præster, som altid med Lovens den buldrende Torden
Samt med dens flammende Lyn true og skrække os vil,
Er som de ti af Spejdernes Flok, der fra Jøderne røved
Modet til rask at gaa ind i det forjættede Land.
De, som husvaler med trøstende Ord de bekymrede Hjerter,
De, som forkynder os helst Naaden og Freden fra Gud,

Dem vil jeg ligne ved Josva og Kaleb, der liflige Druer
Bragte og fyldte med Mod Folket, saa kækt det drog ind.

VI, 54.

Abrahams Lydighed.

Alt, hvad os Gud har befalet, skal blindt, skal villigt vi lyde;
Alt, hvad han vil, er jo godt; alt, hvad han byder, er ret.
Faderen bød han sin elskede Søn som et Offer at bringe,
Bød ham at øde et Liv, som var hans eneste Haab.
Synes os kunde vel saadant et Drab en Uret, et Pagtbrud,
Men for den troende nok er det, at Herren det vil.

VII, 31.

Til vantro Folk, der vil forklare den underfulde Overgang over det røde Hav paa naturlig Maade.

Havet er flydende, Klippen er haard, og Ilden er lysklar,
Saaledes skikket det blev ene paa Almagts Bud.
Skulde da den, som af intet har skabt, ej forme det skabte?
Han, som det største har gjort, ej kunde magte det smaa?
Dersom en Mand, som gør Potter af Ler, kan omforme Leret,
Skulde da han, som har skabt Leret, det ikke formaa?
Sletten kan blive til Bjerg, og det runde blive til kantet,
Ilden kan fryse til Is, dersom Oud Herren det vil.
Fjældene synker, og Havet staar fast, og Floderne standser
Fluks, dersom han, der har skabt Havet og Fjældet, det vil.
Derfor, I tvivlende Stakler, hav Tro, som af Sagen det kræves,
Eller hav Mod og forkynd: Oud er jo slet ikke til.

VII, 46

Verdslig og hellig Poesi.

Hvor er dog altid profan Poesi mod den hellige fattig!
Baade ved Indhold og Form faar de forskellig Værdi.
Hin os fortæller om Krig og om Mænd, Had, Vrede og Elskov,
Denne os priser, hvad Gud stor i sin Almagt har gjort.
Klart i de hellige Kvad kan man se, hvor sig Havfladen kløver,
Se, hvor til Udspringets Væld vender tilbage en Flod,
Se, hvor sig løfter en Høj fra sin Fod, hvor en Klippe bli'r voksblød,
Stille Planeterne staar, Jorden maa undres derved.
Viser sig Herren i Sky, maa enhver Naturkraft sig bøje,
Haardeste Klipper hans Lov synger med jublende Røst.
Stiller mod dette du op, hvad Homerus sang os om Helte,
Hvad os Hesiodus kvad eller den store Vergil,
Saa skal du se, hvad Forskel der er paa Guld og paa Messing,
Skønne, hvad Digtning der er værdig den højeste Pris!

VII, 83.

Joab, som dræbte Abner.

Medens i Haanden en tveægget Dolk du bærer, med Munden
Ønsker du Lykke og Held den, som ihjel du vil slaa.
Saadan man bærer sig ad, naar man fint og venskabeligt myrder,
Og som en dannet Person Hænderne farver med Blod.
Senere Tiden er flinkt gaaet frem ad Vejen, du viste,
Alle Slags Synder man nu øver paa Gentlemans Vis.

VII, 89.

Manasse og Salomo.

Denne blev avlet i Synd — men hans Navn bør evindeligt leve;
Han blev i Ægteskab født — bedst hvis som Barn han var død!
Salomo levede længe som viis, men som Daare han døde,
Medens Manasse var først Daare, men siden blev viis.
Hvis du med Ære vil dø, naar du længe med Ære har levet,
Salomo ligne du først, lev som Manasse til sidst.

[*Denne blev avlet i Synd: I Davids Samliv med Batseba, SM*] VII, 96.

De tre Mænd i den gloende Ovn.

Modige midt i den flammende Ild tre Ynglinger stod og
Lifligt og tonende klart Sangen fra Læberne lød.
Ej deres Legeme ødtes, men sval blev den glødende Ildovn,
Hjertet kun brændte i Barm, Aanden var luende hed.
Saaledes og maa en Skjald være varm, om han værdigt skal synge,
Ene Begejstringens Glød vækker en Digter til Kvad.
Aldrig den jordiske Lue har Magt, saa den løfter til Sangdaad.
Flammen, der Sjælen gi'r Flugt, kommer alene fra Gud.

VII, 108.

[Informationer om udgaven].

Omslag, Titel, Friser og Vignetter tegnede af Hans Tegner

Oplag: 2000 Eksemplarer

Trykt af Simon Bernstein, København 1902

 BA's Holberg-sider

[»Et åbent sind? Om Holberg's tænkning«.](#)

De fleste af mine Holberg-artikler indgår i »*Et åbent sind?*«. Bogen foreligger som en foreløbig udgave, der kan downloades gratis. Den vil blive udbygget og bearbejdet i løbet af 2006-2007.

I bogen er der afsnit om **Holberg's breve**, om hans fortolkning af **natturretten og folkeretten**, om hans **arbejde som filosof og teolog** - og om en særlig del af hans **historieskrivning**.

Som eksempler på det sidste er valgt hans beretninger om den albanske fyrste **Skanderbeg** og om profeten **Muhammed**.

I tilknytning til bogen har jeg samlet et [udvalg af Holberg-ting](#) [PDF] og lagt i en digital udgave på internettet. Det drejer sig foreløbig om komedien om **Gert Westphaler** og om værket om **natur- og folkeretten**.

Andre artikler (enkelte af disse er af andre forf.):

ABRACADABRA: DIGITAL HOLBERG: artikler der er listet på *Open Directory Project*, her er de opdelt i emnegrupper | [Holberg's egne tekster](#) på nettet | Billeskov Jansen's udgave af: [Værker i tolv bind](#) (indholdsfortegnelsen) | [Litteraturliste](#)

Teater: [Holberg-teater i Kalundborg](#) | [Holberg i Korsør](#) | [Krabasken i Kalundborg](#) [indgår i »*Et åbent sind*«] | [Niels Klim i Kalundborg](#) | [Niels Klim på Falster](#) | [Antihelten Jeppe](#) [indgår i »*Et åbent sind*«] | [Jeppe på gyngende grund](#) [om dansk-polsk opsætning; indgår i »*Et åbent sind*«]

Natturretten. Retsforhold (Supplerende): [Holberg og Bierne](#) | [Holberg, Natturretten og juristerne](#) (Ditlev Tamm i Kalundborg) | [Hugo Grotius](#) | [Deres velfortjente straf](#) (udstilling i Kalundborg)

Personer: [Holberg's konger](#) (Frederik IV, Christian VI og Frederik V) | Holberg's uven, juristen og historikeren [Andreas Hojer](#) | [Africanus og Gynther fra Havrebjerg](#)

Steder: [Sorø](#) | [Tersløsegård:](#) Holberg's gods ved Sorø

Sprog: [Sprog og typografi](#) hos Holberg | **Udgivere og forskere:** [Thomas Bredsdorff](#) (Holberg-medaljen 2005)

Du kan åbne linkene så de fremkommer i **denne ramme** - eller så de fremkommer i et **nyt vindue**; brug *højreklik* til at vælge.

Denne rammes adresse: <http://bjoerna.dk/Holberg/links.htm> | Udgiver: [Kultursociolog Bjørn Andersen](#)